

Cameratoezicht

In veel uitgaansgebieden en binnensteden wordt publiek cameratoezicht ingezet. Het gaat om cameratoezicht door de overheid met het voornaamste doel om de openbare orde te waarborgen. De inzet van camera's vormt een sluitstuk van het veilig uitgaansbeleid.

DOEL EN DOELGROEP

Publiek cameratoezicht wordt ingezet tegen uitgaanspubliek dat zich misdraagt door geweld of overlast te plegen, maar ook dealers, drugsgebruikers of overlast-gevende hanggroepen.

Het doel van publiek cameratoezicht is het handhaven van de openbare orde en veiligheid. Beeldmateriaal kan ook voor opsporing door de politie en bij vervolging door het Openbaar Ministerie een rol spelen.

WAAROM WERKT HET

De kracht van cameratoezicht, in combinatie met andere vormen van toezicht, is dat je meer kunt zien van wat er in het uitgaansleven gebeurt. Zo kunnen toezichthouders efficiënter worden ingezet, waardoor escalatie voorkomen kan worden. Achteraf kunnen de beelden worden gebruikt bij de opsporing en vervolging in geval van een incident.

Cameratoezicht kan een afschrikkende werking op potentiële daders uitoefenen. De gelegenheid voor crimineel gedrag wordt beperkt. Tevens kan het bijdragen aan de vergroting van het veiligheidsgevoel van het uitgaanspubliek, ondernemers en omwonenden.

PROBLEEM EN CONTEXT

Publiek cameratoezicht is geschikt voor alle problemen in het uitgaansleven. Van uitgaansgeweld, overlast, diefstal en drugsproblematiek tot vandalisme en wildplassen.

Om de inzet van camera's te rechtvaardigen, moet de problematiek groot genoeg zijn. Cameratoezicht is namelijk een zwaar middel (proportionaliteit). Mocht het aantal incidenten afnemen, of is het probleem opgelost, dan is de noodzaak van cameratoezicht niet meer aanwezig en moeten de camera's weggehaald worden.

TOEPASSING EN UITVOERING

Betrokken partijen en hun rol

- **Gemeente:** op aangeven van de politie, ondernemers, burgers of de beleidsambtenaar OOV, legt de burgemeester aan de gemeenteraad voor of publiek cameratoezicht kan worden ingevoerd. De gemeenteraad moet hiervoor toestemming geven. Pas dan mag publiek cameratoezicht op basis van de gemeentewet worden ingevoerd. De burgemeester is verantwoordelijk voor het gemeentelijk cameratoezicht.
- **Politie:** de politie heeft de operationele regie, is belast met het waarnemen van de beelden, is verantwoordelijk voor het verwerken van de beelden en beslist over de opvolging van de signalen uit de toezichtcentrale.
- **BOA's/handhaving:** bekijken de camerabeelden wanneer de gemeente er voor kiest om deze zelf te bekijken.
- **OM:** het OM overlegt met de burgemeester over de periode waarin de camera's daadwerkelijk worden gebruikt en de tijden waarop de beelden direct bekeken gaan worden. Daarnaast beslist het OM of de opgenomen beelden worden gebruikt ten behoeve van de opsporing en vervolging van strafbare feiten.

Fasering

Op [de website van het CCV](#) staat een stappenplan om de invoering van cameratoezicht tot een succes te maken.

versie
November 2020

Personele inzet en andere kosten

Hieronder volgt een overzicht van de mogelijke kosten waar gemeenten rekening mee moeten houden.

Vaste kosten:

- Onderhoudskosten en vervangingskosten van verouderde apparaten (afschrijvingskosten).
- Personeelskosten: opleiding en salaris voor toezichthouders en surveillanten, uitlezen en live bekijken van beelden, opvolgen van beelden.
- Kosten voor nevenactiviteiten: bijvoorbeeld extra verlichting, snoeien van bomen, plaatsen van masten voor de camera's en overige bouwkundige voorzieningen.
- Schoonmaakkosten: de camera's moeten ongeveer vier tot zes keer per jaar worden schoongemaakt.
- Kosten voor datatransmissie: bijvoorbeeld het huren van een glasvezelnetwerk of UMTS-bandbreedte.

Incidentele kosten:

- Aanschafkosten van apparatuur: camera's, transmitter en receiver.
- Kosten voor infrastructurele aanpassingen: graafwerkzaamheden en bestrating voor de aanleg van glasvezelkabels of radioverbindingen.
- Verplaatsingskosten: als een plek weer veilig is, kunnen de camera's worden verplaatst naar een andere locatie.

De gemeente is in principe verantwoordelijk voor de kosten van het cameratoezicht op openbare plaatsen. Soms wordt hiervan afgeweken, bijvoorbeeld de politie die de kosten voor extra personeel voor haar rekening neemt. Een andere mogelijkheid is dat bedrijven een deel van het cameratoezicht financieren.

Hulpmiddelen en instructies

- Op de [website van het CCV](#) staat alle informatie voor gemeenten om publiek cameratoezicht in te voeren. De website informeert ook over onderzoeken over de effectiviteit van cameratoezicht, praktijkvoorbeelden en een afwegingskader voor cameratoezicht.

- Met het [Afwegingskader](#) kunnen gemeenten bepalen of cameratoezicht een geschikt middel is voor hun lokale situatie en problematiek. Door het kader te doorlopen wordt afgewogen of er voldoende noodzaak, middelen en personeel zijn om cameratoezicht in te (blijven) zetten.

Aandachtspunten

- Cameratoezicht is complex om in te voeren. De zwaarte ligt vooral in de beginfase, namelijk het bepalen/afwegen of cameratoezicht noodzakelijk is. Er moeten ook voldoende financiële middelen beschikbaar zijn om cameratoezicht in te kunnen voeren. Na een zorgvuldige voorbereiding met behulp van het [Afwegingskader](#) van het CCV, bepaalt de gemeenteraad of cameratoezicht al dan niet wordt ingevoerd.
- Cameratoezicht is een zwaar middel. Subsidiariteit en proportionaliteit moeten kunnen worden aangetoond. Het gebeurt nog weleens dat dit niet (meer) het geval is en de camera's toch blijven hangen.
- Cameratoezicht is een dure maatregel. Gemeenten doen er verstandig aan om in de begroting vooraf rekening te houden met de invoering ervan.
- Goede communicatie over cameratoezicht naar het publiek is van groot belang. Vooral het uitgaanspubliek is zich vaak niet bewust van de aanwezigheid van camera's.
- Een negatief effect van cameratoezicht kan zijn dat de privacy van de burger niet gewaarborgd wordt. Bijvoorbeeld door onrechtmatig gebruik van de camerabeelden.
- Het proces bij de inrichting, het uitkijken en de opvolging zorgt ervoor dat camera's werken. Camera's alléén zijn niet effectief; de personen die ermee werken maken het effectief. Voor de opsporing geldt dat beelden bruikbaar moeten zijn voor het herkennen en identificeren van daders.
- Cameratoezicht is geen wondermiddel. Alleen als het cameratoezicht samen met andere maatregelen (zie Aanvullende maatregelen) wordt ingevoerd, kan het bijdragen aan het vergroten van veiligheid en het terugdringen van de criminaliteit.
- De exacte invulling van cameratoezicht moet goed aansluiten op de lokale situatie. Mochten problemen zich vooral voordoen op bepaalde plaatsen of op bepaalde tijdstippen, dan moet het proces, zoals uitkijken van de beelden en inzet extra toezicht, hierop worden ingericht.

versie
November 2020

- Sinds 1 juli 2016 is artikel 151c Gemeentewet zodanig aangepast dat er geen eis van 'nagelvast' meer is voor cameratoezicht. Camera's mogen sinds deze datum dus ook flexibel ingezet worden. Met deze wijziging is het onder meer mogelijk om aanhoudend, verplaatsende overlast door bijvoorbeeld hangjongeren, drugsgebruikers, drugsdealers, straatrovers, zakkenrollers en vandalen beter te volgen en aan te pakken.

Aanvullende maatregelen

- Cameratoezicht is alleen effectief als er voldoende bevestigingspunten zijn, geen groen dat in de weg zit en er goede straatverlichting is.
- Cameratoezicht werkt alleen als er [aanvullend toezicht](#) wordt gehouden door personen. Bij het zien van een overtreding of van crimineel gedrag moet direct worden ingegrepen door toezichthouders om crimineel of overlast gevend gedrag (op tijd) in de kiem te smoren.

Maatregel wordt toegepast in...

Cameratoezicht wordt al in veel gemeenten ingezet, voornamelijk in uitgaansgebieden.

RESULTATEN

Effect in de praktijk

Evaluaties laten zien dat de vraag of cameratoezicht werkt, niet met een simpel 'ja' of 'nee' kan worden beantwoord. Een evaluatie van Bureau Beke uit 2012 laat zien dat cameratoezicht in uitgaansgebieden in de praktijk werkzaam kan zijn. Cameratoezicht werkt goed bij het (tijdig) signaleren van onregelmatigheden én tijdig ingrijpen (handhaven).

Uit onderzoek naar cameratoezicht in Bergen op Zoom en Roosendaal (2012) blijkt dat vooral toezicht en handhaving tijdens de horecadiensten (in het weekend) volgens de politie efficiënter verloopt als gevolg van het cameratoezicht. Het Openbaar Ministerie maakt regelmatig gebruik van camerabeelden bij het vervolgen van verdachten. Burgers voelen zich veiliger als ze weten dat er camera's hangen. Over het algemeen merkt het uitgaanspubliek de camera's echter nauwelijks op.

Uit onderzoek van Regioplan (Daders en cameratoezicht) in opdracht van Politie en Wetenschap blijkt dat notoire daders vaak goed op de hoogte zijn van het cameratoezicht: de plaatsen waar de camera's hangen, de technische mogelijkheden, de tijden waarop wordt uitgekeken, de kwaliteit van de beelden en de bruikbaarheid ervan. Berekenende daders laten zich meestal niet afhouden van het plegen van delicten, maar passen hun gedrag aan. Ze proberen bijvoorbeeld buiten het zicht van de camera's te blijven en herkenning te bemoeilijken. Naarmate daders meer onder invloed van alcohol, drugs of emoties zijn, is hun gedrag ook minder goed te beïnvloeden.

Hoe kun je het effect meten?

Meet het effect door te evalueren. Evaluaties moeten zich in de eerste plaats richten op de vraag of cameratoezicht het juiste middel is en blijft om problemen in een specifiek gebied aan te pakken. Kijk bovendien naar:

- Het aantal incidenten (met overlast, geweld, drugs, diefstal en vandalisme) in het uitgaansleven voor en tijdens het cameratoezicht.
- Het aantal incidenten buiten het gebied waar camera's hangen, in verband met mogelijk verplaatsingseffect.
- De mate van bekendheid van de camera's bij uitgaanspubliek, omwonenden en ondernemers.
- De veiligheidsgevoelens van het uitgaanspubliek, de ondernemers en omwonenden, voor en tijdens het cameratoezicht.
- Het aantal interventies met behulp van cameratoezicht en de mate van succes.